

El llenguatge

8/III/1979

Les serps

A les terres catalanes hi ha dues menes —no espècies sinó menes, que és un mot que no té valor taxonòmic— de serps: les que pertanyen a la família dels colúbrids i les que formen part de la família dels vipèrids. Les primeres són les colobres i les altres els escurçons. Exactament, segons la Geografia Física dels Països Catalans tenim nou espècies de colobres i dues d'escurçons.

El Diccionari Fabra defineix el terme colobra dient «qualsevol serp no verinosa», definició que recull la Gran Enciclopèdia Catalana, a la qual afegeix tot seguit, és clar, la definició científica, és a dir, rèptil de la família dels colúbrids. Caldria veure, però, fins a quin punt aquest terme, colobra és realment usat, si no és pels naturalistes. Encara que la nostra experiència personal és, necessàriament, molt limitada, hem parlat moltes vegades sobre aquesta qüestió amb gent del camp i de la muntanya i mai no hem tingut ocasió de sentir-lo.

D'altra banda, el Diccionari Moll només en dona algunes citacions d'autors més o menys antics. Hem de creure, per tant, si no ens en donen informació contrària, que el mot colobra és molt poc o no gens popular. Segons la nostra experiència, a les zones on els escurçons són rars o pràcticament desconeguts, tots els ofídids són anomenats serps, i a les zones on abunden els vipèrids hom reserva aquest terme, serp per a les colobres. Més aviat sembla, doncs, que la definició «qualsevol serp no verinosa» caldria aplicar-la al terme serp i no a colobra (com a segona definició, és clar, cosa que justifica que contingui el terme definit). Aquest fet no deu ésser pas exclusiu del català i gairebé gosaríem aventurar la hipòtesi que va influir en l'adopció, per part dels naturalistes, del terme ofídid obtingut del grec, amb el qual van poder prescindir de serp poc aconsellable perquè ja era usat amb un significat més vague o restringit.

En castellà si que el terme «culebra» és una forma viva i popular. Cal, però, subjectar-nos al seu ús? En el llenguatge científic, és clar, cal dir cada cosa pel seu nom, amb tota precisió. En un llenguatge més planer i quotidià, però, podem botar adoptar, si més no en algunes ocasions, la solució popular: la serp l'escurçó. Ara, en cas cas d'una colobra no en podem dir una «culebra» com la aiqual tal com hem llegit, recentment, en un article periodístic.

Albert Jané